

POMEN HPV PRI SKRININGU (PRESEJANJU) RAKA MATERNIČNEGA VRATU

Marjetka Uršič-Vrščaj, Jule Kovačič

Virusi papiloma pri človeku (HPV) so obsežna skupina papova virusov. Ugotovljeno je preko 70 različnih tipov HPV. V ginekologiji so najpomembnejši genitalni HPV, predvsem visoko rizična tipa HPV 16 in 18. Že približno 20 let je stara domneva o vzročni povezavi med HPV in nastankom raka materničnega vratu. Te ugotovitve temeljijo na visokem odstotku ugotovljenega HPV 16 in 18 pri bolnicah z rakom materničnega vratu (40-70%). Majhno število HPV 16 in 18 pri zdravih ženskah (5-15%) in postopno višje vrednosti ugotovljenega HPV 16 in 18, sorazmerno s stopnjo displastičnih sprememb materničnega vratu, potrjujejo to domnevo.

S številnimi epidemiološkimi in molekularnimi raziskavami so ugotovili, da virusna okužba sama po sebi ni dovolj za vznik raka materničnega vratu. Za dokončno karcinogeno delovanje so zelo verjetno prisotni tudi endogeni in / ali eksogeni dejavniki.

Ugotovitev, da ne vemo, v katerih primerih je okužba s HPV bolj in v katerih manj nevarna za nastanek predmalignih sprememb materničnega vratu in raka materničnega vratu, in, da nimamo vnaprej dogovorjenih meril za dodatne diagnostične postopke in zdravljenje, v osnovi zavrača ugotavljanje HPV kot metodo, primerno za skrining. Dejstvo je, da kljub izračunanemu 11 krat večjemu tveganju za nastanek raka materničnega vratu pri ženski, okuženi s HPV 16 ali 18, pa, glede na izračunane odstotke okužb s HPV 16 ali 18, lahko sklepamo, da večina sedaj okuženih žensk ne bo nikoli dobila raka materničnega vratu.

Naslednja ugotovitev, ki odklanja HPV kot metodo primerno za skrining, je pomanjkanje enostavne metode za ugotavljanje HPV ter 3-5 krat višje cene kot pri citološkem skriningu. Za ugotavljanje HPV se, predvsem v raziskovalne namene, najpogosteje uporablja metoda verižne reakcije s polimerazo (PCR). Material za ugotavljanje HPV odvezamo pri ginekološkem pregledu s citološkim brisom, zato je metoda enostavna, neboleča in neškodljiva. PCR je metoda z zelo veliko občutljivostjo, vendar premajhno specifičnostjo. Zaradi velike občutljivosti so pogoste kontaminacije odvzete HPV DNA s HPV DNA iz predhodnih meritev. Visoko število lažno pozitivnih rezultatov je krivo za neprimernost množične uporabe te metode. Poleg PCR se pogosto, predvsem v klinične namene, uporablja metoda in situ hibridizacije. Metoda je prav tako enostavna, neboleča in neškodljiva, bolj specifična kot PCR, vendar je njena občutljivost slaba. Zdi se, da je usklajevanje in izboljševanje metod za ugotavljanje HPV ključnega pomena, tako v klinične kot raziskovalne namene.

Glede na dosedanje izsledke raziskav ugotavljanje HPV pri skriningu raka materničnega vratu sedaj nima večjega pomena. Kolikor je nam znano,

ugotavljanje HPV ni del presejalnega postopka pri nobeni od razvitih držav. Najbolj zavzeti za ugotavljanje HPV pri skriningu raka materničnega vratu so bili Nizozemci, ki pa so se, po začetnem navdušenju, odločili počakati na izsledke svojih novih raziskav.

Zdi se, da bo, glede na najnovejše izsledke, ugotavljanje HPV pri predmalignih spremembah materničnega vratu imelo, zaradi domnevne sposobnosti ločevanja med progresivnimi in regresivnimi spremembami, v prihodnosti večji pomen.

V branje priporočamo:

1. Kovačič J. Rana diagnostika zločudnih tumorov i njezine mogućnosti. In: Kurjak A et al, eds. Ginekologija i perinatologija. Zagreb: Naprijed, 1989:127-134.
2. Munoz N, Bosch EX, Shah KV, Meheus A, eds, The epidemiology of cervical cancer and human papillomavirus. Lyon: International Agency for Research on Cancer, 1992. (IARC Sci Publ No 119).
3. Zur Hausen H. Viruses in human cancers. Science, 1991; 254:1167-73.